

Laskavé slovo vždy šlechtilo moudrého lékaře

Žijeme v převratném technickém a informačním století. Počítač se stává i v medicíně nezastupitelným pomocníkem. Kromě nemocničního informačního systému nachází výpočetní technika i další uplatnění. V záplavě medicínských informací rozdílné kvality ji využíváme při vyhledávání nejlepšího důkazu. Zdravotnická zařízení zřizují své webové stránky, na kterých své potenciální pacienty informují o diagnostických a léčebných možnostech. Nepochopitelnou nervozitou je provázeno připravované zveřejnění léčebných výsledků jednotlivých nemocnic. Lékař začíná využívat počítač i pro běžnou komunikaci se svým pacientem. To vše je zákonitým důsledkem technického pokroku a my bychom ho měli umět maximálně využít.

K napsání předvánočního úvodního slova mě vyprovokovaly dvě skutečnosti, které s formou komunikace mezi pacientem a zdravotnickým pracovníkem značně souvisejí. Diskuze prostřednictvím technického média nemůže totiž nikdy nahradit komunikaci lidským hlasem. Osobní konverzace má své kvality a kouzlo. Formou SMS zpráv předáváme i získáváme velmi rychle cenné informace, ale mnohdy bychom nikdy z očí do očí neřekli to, co dovedeme napsat do ní. Chybí jí totiž lidská dimenze. Dá se kultivovat, ale lidský rozhovor nikdy nenahradí. Tak jako nikdy nebude fonendoskop nahrazen počítačem. Fonendoskop je více než jenom nástroj k auskultaci, přiloženou ruku lékaře pacient vnímá jako příjemný kontakt člověka, od kterého očekává pomoc. Svým studentům někdy připomínám, že našim štěstím je, že každý pacient je jedinečný a že u každého pacienta probíhá stejné onemocnění nepatrně odlišným způsobem. Kdyby to tak nebylo, již dávno by nás nahradily počítače. Co mi dělá starost daleko víc, je skutečnost, za jakých okolností získáváme informace o všech okolnostech, které se podílejí na nemoci pacienta. Způsob, jakým se dozvídáme potřebné informace, ale i prostředí, ve kterém probíhá řízený rozhovor (anamnéza), nejsou dnes zdaleka optimální. V mnohých zemích tento zdánlivě nepodstatný problém začínají naléhavě řešit. Principy tzv. narrative medicine by se mohly stát jedním z východisek z bludného kruhu. K mezilidské rozmluvě je totiž kromě času zapotřebí i vhodné prostředí. Pacient by neměl být lékařem nebo sestrou pouze dotazován, ale měl by sám vyprávět svůj příběh o svých potížích, o své nemoci. Když tomu tak není, přicházíme o velmi cenné poznatky, které se již nikdy nemusíme dozvědět. Důležité informace pro rozpoznání nemoci pacient netají, ale my se na ně možná pouze zapomeneme dotázat... Všechny anamnestické starosti by se tím určitě nevyřešily, ale tato forma rozhovoru by mohla mnohé zlepšit, nejen kvalitu a autentičnost informace, ale i kvalitu a bezprostřednost našeho vzájemného vztahu. Měli bychom se pokusit zvelebit tuto esenciální součást medicínského umění/vzdělání. A začít bychom měli ihned u našich studentů. Třeba vlastním příkladem. Laskavé lidské slovo vždy šlechtilo moudrého lékaře

Měli bychom na to myslet i v době závratných technických možností. I samotný čas, který pacientovi věnujeme, jej totiž léčí. Nemocný od kontaktu s lékařem očekává zlepšení svého zdraví i své uzdravení. Fenomén očekávání je jedním ze základních mechanismů placebového účinku.

Před námi jsou nejkrásnější svátky v roce, kdy laskavé lidské slovo a umění naslouchat druhému jsou běžnou součástí naší komunikace. Kéž bychom i ve „všední dny“ na něj měli dostatek času i v našich ordinacích a nemocnicích.

Vladimír Mihál